



А. ЛЯПИДЕВСКИЙ

# ЧЕЛЮСКИНЕЦВЛÄ

ВЛКСМ ЦК ДЕТИЗДАТ ★ 1938



THE HISTORY OF THE

17

15. 2

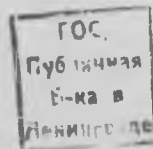
Un

Мар. Г  
4-12

**А. В. ЛЯПИДЕВСКИЙ**  
Советский Союзын Герой

# ЧЕЛЮСКИНЕЦВЛÄ

Фотовлăжы — орденонсец-челюскинец  
П. НОВИЦКИЙЫН



Инв. № 651

*Молодежын Всесоюзный Ленинский Коммунистический  
Союзын Центральный Комитетшÿ  
Бирезÿвлäдлн Литературым Лыкшы Издательство  
Москва ★ 1938*

MEMORANDUM FOR THE RECORD

# MEMORANDUM FOR THE RECORD

MEMORANDUM FOR THE RECORD

MEMORANDUM FOR THE RECORD

«ВТОРЫЙ ТИП»



Советский Союзын Герой АНАТОЛИЙ ВАСИЛЬЕВИЧ ЛЯПИДЕВСКИЙ.

## БІШКЕ ГИШАНЕМ

Мянь изи ылмем годым, юг вел Российышты, Кубанский областышты ма ёленна. Атям учитель ылы, авам—учительница. Тянэм учительвлд незерён ёленят. Мянь телым тыменьёнам, кангёжём-жэ кулак-хоза доны ровотаенэм: тядён волькышым кытенэм, хозалан кечы нүшмё тёртёшвлдм пёчкеденэм (кечы нүшмё панды-влэжы кок мянь кыташем ылыт ылы), хозалан кылтем йёдёмёш намалынам, хозан имнивлёжём ровоташты поктенэм. Тянэм мёлдм шым и ылы, кандакшыш кен.

Великий пролетарский революци лимёкё, мянь кулак доны ровотаяш прахышым. Мянь яжон тыменяш тынгальём, вет мяньён чонгештёмем пиш шоэш ылы. Мянь шуку тыменьёнам—тынгальтёш школышты, средний школышты, Ленинградский летный школышты, Сталин тэнг лёмён морской летный школышты да вара ижы летчик линдм.

Мёлдм кого машиндм пузвё да Дальний Востокушкы колтевё. Тёштёкен мянь чонгештёлёндм.

1934 ин Ледовитый океанышты „Челюскин“ пароход вален кен. Мёнём да мол летчиквлдмат челюскинецвлдм спасаяш колтевё. Мянь тёнэм лу ёдрёмёшым да кок тетям—Алла дон Каринам—спасаенэм. Челюскинецвлдм спасайым гишан мёнём Ленин ордондон да Советский Союзын Герой лёмдон награждаевё. Ворошилов тэнг мёнём Военно-воздушный академиш тыменяш колтыш. Мянь тёштё нёл и уш тыменям да цилд предметдонок „отлично“ оцёнкым плучаем.

Имештё мёлдм кого цешт толы; мёнём депутатеш СССР-н Верховный Советыш айыревё.

Брвезёвлд, мянь вычем, тядт яжон тыменьдэ, ёшкёмнён родинынам яратыда. Тянэм, наверны, кушмыкыда, тд лоштыда шу-кынжок ёшке онгештё Советский Союзын ордёндм намалаш тынгальддэ.

А кызётшй, кыцелд мянь челюскинецвлдм спасаенэм, тядём тёлдндэ шайышт пуэм.

А. Антидеверкин





### СЕВЕРЫШ

„Челюскин“ лымән ледокольный кого пароходеш мәннән сәндәлбкыштыш смелый эдемвлә северыш кенйт. Тыштәкен махань бльмаш ылмым дә Ледовитый океан мычкы пароходвләлән кашташ лимым нынб пәлбнештб ылын.

Пароходышты сек главныйжы Отто Юльевич Шмидт ылын. Капитанжы — Воронин.

Пароходышкы радиостанцим, качкыш запасым, шокшы ыргемѳм, бензин пецкӱвлӱм дӱ молымат шу-кым крузенѳт дӱ кенѳт.

Пароход ик тѳлзѳ, весѳ кеӱ. Тел шон шагалын. А телжѳ северышты лѳдѳшлӱ кужы, ѳштѳ. Северный океан мычкы пиш кого ивлӱ йоген каштыт. Ти ивлӱ вѳкѳ мардеж вѳдѳм коѳштӱрен шӱвѳктӱ, вѳдшѳ кѳлмӱ, ивлӱжѳ кѳжгемѳт дӱ кѳжгемѳт, кѳкшѳвлӱ лин миӱт. Кыды ижѳ кырык гань кого кушкын шѳнзеш.

Капитан бинокль ваш анжа. Ивлӱ лошты вѳд полосам ужеш гѳнь, пароходом тѳшкѳ вѳктӱрӱ.

Тенгелӱ „Челюскин“ лѳдѳшлӱ кого ош ивлӱ лодон изин-олен анзыкыла кеен.

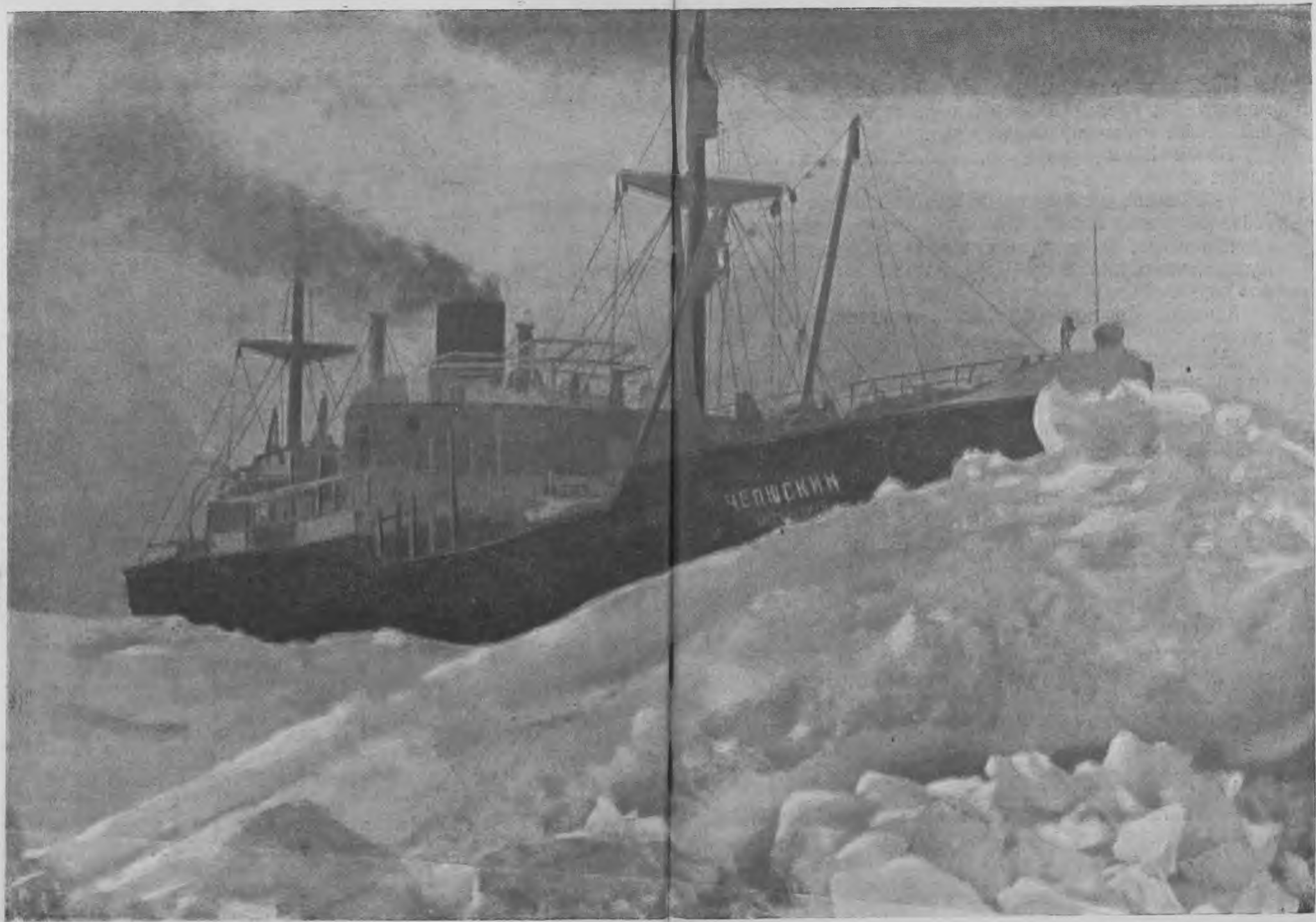




„Челюскин“ пароходын капитанжы — орденоносец В. ВОРОНИН.

Маняр пакыла кенйт, ивлә тӱнӱр кӱжгӱвлӱ дӱ  
кӱжгӱвлӱ ылыныт, а вӱд полосажы ӱнгӱсӱремӱн.  
Варажы и укеӱн вӱр совсемок пӱтен. Кыш ит ан-  
жал — цилӱ вӱре и.

Тӱнӱмеш йыд лин шӱнзӱн. Йыдшы цилӱ вӱрешӱ  
гань агыл, вес статян — полярный йыд. Полярный йыд  
таманяр тӱлзӱ шывшылтеш. Пачелӱок таманяр тӱлзӱ  
кечӱ уке, со пӱцкемӱш, со йыд. Кынам-тинӱм веле  
северный сияни валгалт-колта.



Ивлә со чакемйт, пароходым пйзйртят. Ивлә цилә монгыр гйц әрен шйнденйт, цилә вецын пйзйртен шйнденйт, кеаш корным ак пуэп.

Тйнам Шмидт цилә челюскинецвләм поген дә келесен:

— Тәнгвлә, и мәннәм сырален шйнден, ак колты! Мәләннә телйм тишток йләш вәрештеш. Качкышна мәннән шуку, шокшы выргемнә шуку, улы радио, музыка, кино, книгәвлә... Дружнан йләш тйнгәлынә, ана скучайы!

Капитан Воронин пароходым шагалташ приказываен.

„Челюскин“ тырлыш. Винтшы сәрнәш цәрнйш. Трува туре большы шйкш уке. Машинәвлә тырленйт.

Челюскинецвлә вуйым сәкен шйцтелыт.

Нинй ровотаенйт, тыменьйнейт, лыдыныт. Пароходышты нинй лачокла пйртйштйш ганьок йленйт. Толыкы окня тунйштй веле кудвичй агыл ылын, олицәят, переулыкат агыл, тйштй и кырыквләән дә скалавләән пйтйдйман Северный океан ылын...

### „ЦИЛӘН - И - ВЙКБ!“

„Челюскин“ и тервен кйлмен шйнзйн дә ивлә сага йогаш (дрейфуяш) тйнгәлын: мардеж аль тангыж йогы ивләм кыш нәнгеят, тйшкй „Челюскин“ кен.

Пароход шуку дрейфуен. Ивләжй гйнь, тидын стенавләжйм цудыге пидештәш тйнгәлмй якте пйзйртенйт.

Шмидт челюскинецвләм поген дә келесен:

— Тәнгвлә, мәләннә йәмдй лиәш келеш. „Челюс-

кинын“ бортвләжйі цаткыдывлә, дә ивләжйі эче цаткыдырак ылыт. Алдәдә цилә хәдйрвләнәм палубышлыктын йәмдйленә. Лүдйш лиэш гйнь, мә тйшәкок цилә хәдйрвләнәм и вйкй кйшкен шуәнә!

Тенгеок йштенйт. Дә правильнок йштенйт! Пәлймй гань, вес иргодешок пиш когон мўгйрәлт кемй юк шактен колтен, кого пушка гйц лүмйлә веле чучын. Улы силажыдон и пйзйрәш тйнгәлйн. Бортвлә цудыге пидештәш тйнгәлйнйт. Пароход цйтырәл колтен. Ййргешкй окнявләштйш кйжгй охоницәвләят вәк цйтырәлт кенйт.

Мардеж тәрвәнән. Вйд коә мадаш тйнгәлйн, үштй ивләм икәнә-иктй вйкй шйкедйләш тйнгәлйн. Ивләжй аралалт кйлмен и кырыквлә лиәш тйнгәлйнйт. Теве ик и кырык пароход докок миән дә пароходын покашкы цилә улы рисйжйдон шыралтын. Кого шелйк лин колтен. Тйшкй ивлә ружге шынгалтыныт, каютвләм, буфетвләм, машинәвләм пыдырташ, ломаяш тйнгәлйнйт.

„Челюскин“ валаш тйнгәлйн. Тйдйн нержй вйд пындашты лин, кормажы кўшкй кузен. Пароходлан пйтымәш толын.

Тйнге гйнят, челюскинецвлә өрт гйц кетелыт. Нинй палуба гйц улы хәдйрйштйм живы и вйкй кйшкәш тйнгәлйнйт — качкышым, инструментвләм, амалым мешәквләм, выргемйм, палаткывләм... Каютвлә цудыге пыдыргат, стенавлә пыдыргат; цилә велнй костан ивлә, мардеж урмыжеш, пароход тевеок вала гйнят, челюскинецвләжй смелан дә ладнан седок ровотаенйт.

Пароходын кормажы вйд вйлән изиш кодмыкы веле Воронин капитан командым пуән:

— Цилән и вѣкѣ! Сек пѣтәри ыдрәмәшвлә дон тетявләм валташ, вара молывләлән тѣргәш!

„Челюскин“ пароходышты лу ыдрәмәш дә кок изи ыдѣр — кок изи челюскинец — ылыныт. Иктѣгшѣ „Челюскин“ пароходышток шачын. Пароход Карский тангыжышты ылмы годым шачынат, тидѣлән Карина лѣмѣм пуәнѣт. Весѣжѣ Аллочка лѣмән ылын.

Кариночкажы эче пиш изи ылын — куд тѣлзәш веле. Аллочкажы когорак — иәк-пеләкәш. Әвәштѣ нинѣм бульварыштышылаок палубы мычкы шывшедѣлѣнѣт.

Кѣзѣт, пароход валаш тѣнгәлмѣкѣ, әвәштѣ Алла дон Каринам одеял дә мех лоэш пѣрден шѣнденѣт дә и вѣкѣ тѣргештенѣт.

Нинѣ паштек молы кәндәкш ыдрәмәш тѣргештенѣт.

Нинѣ паштек пүэргѣвлә тѣргәш тѣнгәлѣнѣт.

Теве ынде шүдѣ кок челюскинец и вѣлнѣ ылыт, а кымыт эче пароходышток: начальник Шмидт, капитан Воронин дә „Челюскинын“ хозяйства заведующий Могилевич.

Воронин сѣгѣрәлѣн:

— Отто Юльевич! Могилевич! Тѣргѣдә! Тә паштектә вара мѣнят тѣргештем.

Валаш тѣнгәлшѣ пароход гѣц капитан хыть кынаMAT сек остаткаэш тѣргештә.

Отто Юльевич тѣргештен, Воронинәт, а Могилевич кодылдалын. Челюскинецвләлән и вѣлнѣ ыләшѣштѣ цилә ситѣжѣ манын, тидѣ шукурак хәдѣрѣм пароход гѣц валтынежѣ ылын.

Цилән тидѣлән саслат:

— Йѣлерәк тѣргештѣ!

Тидѣ тѣргештәш манын ялжым вѣктәлтен. Трүк



бензин пецкәвлә пйтырнәлт валаш тйнгәлйнйт. Ик пецкә Могилевичым ялжы вйлец кенвацтен. Могилевич кенвазын.

Челюскинецвлә цилән тидым ытараш минештй веле ылын, кого пароход тйшәкок вйд пындаш вален кен. Пароход сага храбрый полярник Могилевичәт вален кен...

Шукердәт агыл челюскинецвлән шокшы, тыменьмй пйртйштй — пароход — шалгым вәрйштй кйзййт шимәлгй цйреән вйд веле кодын. Тйштй лярән ивлә, пренявлә, йәшйквлә, пецкәвлә дә — большы нимат уке...



## ПЫТАРИШ РАДИОГРАММА

Теве земля гыц мьндьирнй-мьндьирнй, бльм вяр гыц мьндьирнй-мьндьирнй шудь нйл эдем блат. Северный уштй мардеж бфылля. Йбрымваш кен кердтймй иан пустынь...

Начальник спискым нальнят, перекличкым бшташ тьнгальн.

— Капитан Воронин?

— Тиштй!

— Радист Кренкель?

— Тиштй!

— Фотограф Новицкий?

— Тиштй!

— Радист Иванов?

— Тиштй!

— Летчик Бабушкин?

— Тиштй!

— Художник Решетников?

— Мбнь!

— Ученый Ширшов?

— Тиштй!

— Алла Буйко?

— Алла тиштй! — Аллочкан атяжб келесйш.

— Карина Васильева?

Кариночка вяреш аважб отвечайя:

— Тиштй, сагаэм!

Начальник цилан лымым сьгьрен, цилан вярйштйшты ылыт. Тьнäm веле, кынам начальник „Завхоз Могилевич?“ манын сьгьрälеш дä цилан шьп лин колтат. Иктät юкым путелыт.

Челюскинецвлä сылык лин колтенйт, вуйыштым сакенйт. Колен кешб тьнгйштй бжäl нинблän.



Советский Союзын Герой Э. КРЕНКЕЛЬ дон радист Э. ИВАНОВ.

Бішкештї гишән когонат тыргыжланыделыт. Нинїм спасайышывлă лит, и вїлăнок ак кодеп, тидїм пăленїт.

Начальник келесен:

— Полярник тăнгвлă, палаткывлăм шагалтенă, „Челюскин“ гїц ма кодын, цилă цымыренă. Палшык толмешкї и вїлнок бїленă.

Пбїтăриш йыдым амалым мешăквлăэш цилăн и вїлнок амаленїт. Ирок лимїкї пăшă тїнгăлăлтїн. Кыдыжы палаткывлăм бїштăт. Кыдыжы вїд гїц пре-нявлăм, пецкăвлăм, йăшбїквлăм,— „Челюскин“ гїц мавлă вїд вїлăн кодыныт,—цилă лыктыныт.



Аллочка дон Кариночкам сек шокшы палаткыш пыртенйт.

А радист Кренкель радиом налаживаяш тйнгяльйн. Тянгвляжй тйдйлан палшенйт.

Уштеш цилаштын кидышты тйнгйн шыцмй гань лин шынзын, лицаштым ушты качкеш, тйнге гйнят, нинй цилан ровотаенйт да ровотаенйт. И вйлан цуцок антенным шагалтен кердынйт. Мардеж йорен шуэн, но радиствля эчеят у гйц шагалтенйт.

Вара Кренкель палаткышты ялжым поген какляр-

ген шынзѣнѣт, наушникым чимѣкѣ сирѣм ѳжѣш тѣнгѣлѣн.

Пѣтѣри радио худан ровотаен. Сир отечѣйѣде. Кренкель шуку веремѣ, таманяр цѣш цацен. Вара остаткаѣшѣжѣ сѣгѣрѣл колтен:

— Шмидт тѣнг, Шмидт тѣнг, радио ровотая!

Дѣ тѣшѣкок Шмидт тѣнг Москвашкы—Сталин тѣнглѣн телеграммым колтен:

„ 13 февральын 13 цѣш дѣ 30 минутын и пѣзѣртен шѣндѣмѣшеш „Челюскин“ вален кен“.

Шмидтын лагер гѣц, тидѣ сек пѣтѣриш телеграмм ылын.



## ПАЛШАШ, ПАЛШАШ!

Ти телеграмм Сталин тӑнг плучайымыкыжы, тӑшӑкок челюскинецвлӑм ытарымаш пӑшӑм тӑнгӑлӑш шӑден. Ытарымаш пӑшӑм видӑмӑштӑи главныйжы СССР Совнарком председателӑн заместительжӑи Куйбышев ылын.

Тидӑи приказым пуӑн:

— Северышкы пароходвлӑм колташ. Самолетвлӑм колташ. Нартывлӑдон (тирвлӑдон) кӑцкӑим пивлӑм колташ. Челюскинецвлӑм ытараш цилӑ. Ыштӑш келеш.

И вӑйлнӑшӑи эдемвлӑ гишӑн цилӑ мир попаш тӑнгӑлӑн. Кыцелӑ нинӑм ытараш, цилӑн тумаяш тӑнгӑлӑнӑйт. Ик фашиствлӑ веле шӑдешкен ӑрленӑйт: „Челюскинецвлӑм ытараш акли, самолетвлӑ чонгештен ак шоӑп, летчиквлӑ корнешӑшток кенвац колат, шӑпнӑт. Челюскинецвлӑлӑн ик выход веле — и вӑлец земляшкӑи ялын лӑктӑш. Слапка пӑӑргӑвлӑ, ӑдрӑмӑшвлӑ дӑ тетявлӑ миӑн ак шоӑп, кӑлмен колат, но зато силанвлӑжӑи ытлат“.

Советский эдемвлӑжӑи вес семӑнь хытырат. Теве северышкы самолетвлӑ чонгештевӑи. Северышкы пароходвлӑ дӑ ледоколвлӑ кевӑи. Кӑцкӑимӑи пивлӑ кыдалевӑи. Цилӑн Шмидтын лагер докы шоаш цаценӑйт.

Мӑнь тӑнӑм Дальний Востокушты ровотаем ылы. Дӑ теве Куйбышев дорцын мӑнь докем телеграмм толы:

„Челюскинецвлӑм спасаяш цилӑ мерӑм принимаыда“.

Мѣнь шуку шаныкалaш шѣм тѣнгaл. Тѣшaкoк мѣнь ѣшке тaнгeмвлaм — лeтчик Кoнкиным, штурман Петровым, мeхaник Рукoвским сѣгѣрaл тoльымaт, тeлeгрaммым aнжыктышым дa кeлeсѣшѣм:

— Срoчны машинaм ѣaмдѣлѣдa, мoтoрвлaм ѣр-ѣктѣдa, чeлюскинeцвлaм ытaрaш чoнгeштeнa.

Мѣньѣн сaмoлeтeм уoк aгыл гѣнят, зaтo кoгo, кoк мoтoрaн ылeш.

Мa ѣѣлe тaрвaнѣшнa дa чoнгeштѣшнa.

Чoнгeштѣшнa — мaнaш куштылгы. Сeвeрышты ты-тыштымы худa игeчѣ,— тo лым, тo пoрaн, тo тѣтѣрa, тo ѣoж. Мa, лeтчиквлa, тeхeнь пoгoдым „нeлeтнѣй“ (чoнгeштaш литѣмѣ) мaнынa. Сeвeрышты, пaснaнoк тeлѣм, чoнгeштeн кeрдмaн пoгoдыжы шoэн вeлe лиeш. Тѣнгe гѣнят, Мoсквa гѣц сeк мѣндѣр вaрѣшкѣ — Дeжнeв мисыш чoнгeштeн мишнa. Тѣштaкeн ѣжo лѣмaн изи. сoлa — Уэллeн шѣнзaлтa. Уэллeнышты чукчaвлa дa эскимoсвлa ѣлaт.

Тѣшкѣ чoнгeштeн миэн шoнa вeлe, пoрaн тaрвaнѣш. Чeлюскинeцвлa дoкы чoнгeштaш aкли. Мa ѣжo-рaк пoгoдым, лeтнѣй пoгoдым вѣчeн чукчaвлa сaгa ѣлaш тѣнгaлнa.

Тѣштaкeн мѣнь ик изи чукчaдoн дpужнaн ѣлaш тѣнгaлѣм. Тидѣлaн вѣц и вeлe, тѣнгe гѣнят, тидѣ тирѣшкѣжѣ ѣшкeoк пивлaжѣм кѣцкa. Кынaмжы тидѣ изи пичaлѣм — винчeстeрым нaлeшaт, кoгoрaк гaнѣoк, oхoтничaяш кea. Тидѣн лѣмжѣ Илѣянингeн.

Тeвe икaнa Илѣянингeн кым пим кѣцкeнaт, oхoтничaяш кeн дa ѣмын. Ик кeчѣ эртѣш — тидѣ укe! Вeс кeчѣ эртѣш — тидѣ эчeaт укe!

Изи чукчaн aтѣжѣ кибиткa гѣц лaктѣн-лaктѣн сѣгѣрa:

— Илѣянингe-eн!

Ууууу — ваштареш мардеж юкым пуа.

Авәжйи үштйшкйи кыргыж ләктешәт, сйгырә:

— Ильянинге-ен!

Вьюююю — мардеж отечәйя.

Мйнят электрический фонарьдон тидйм кйчәләш ләктйм.

— Ильянинге-ен! Ильянинге-ен!

Ууууу! Вьюююю! — мардежән поран отечәйя.

Изи охотник ямын. Атяжйи, авәжйи ойхыраш тйнгәлйнйт.

Теве трюкок ирок пивлә опташ тйнгәлевйи дә тевете кибиткәш... изи Ильянинген пырыш.

— Кышты тйнь ылынат?

Мам вара, охотничаяш кемйкйжйи лүдйшлә мардежән поран тәрвәнен. Токыжы толаш акли ылын. Изи охотник лүдте. Тидйи кавашты лош пйрдәлт шйнзйнәт, лым лош пырен вазын, сагажы нивләжйим пиштен. Нинйи вйкйи лым арален шйнден, седйндон нинйилән шокшы ылын. Тенгелә лым лошты кок сутка киэн. Поран цәрнймйкйи, лымым шәрген шуәнәт, толын.

Мйнь тидйи гйц ядым:

— Кйлмйделат?

— Уке, тевете нерем веле изиш үштйи качкын.

— А пиэтивләжйи?

— Уке, нинйи яжовлә, нинйи йлйшйи камака ганьвлә мйньйим йрйктевйи.

Техень лүдтйм охотниклан вйц и веле манын нигыцеәт йнянен ам керд ылы. Вет тидйилән эче детский садыш веле кашташ!

Теве йнде поранат цәрнйш. Игечйи яжорак ли. Мә ййле моторым йрйктйшнә дә тангыжыш, челюскинецвлә докыла чонгештйшнә.

Чонгештенä-чонгештенä, а лагерь со уке! МЫнь то шалахайыш, то вургымлаш сәрäl колтем, челюски-нецвләм кычälәм. Нинйи со уке ылыт.

Бензин чыды кодын. Мам йштäш? МЫнгеш сәрнäläш келеш. МЫнгеш сәрнälте акли. Бензин пйтä веле: Уэлленыш цуцок-цуцок сәрнен толна.

Вес иргодешйжй шуку бензиным нälнä дä эче чонгештйшнä. Лäктйн веле шоктышна, мардежән поран тärвәнйш. Нимат ак кай. Эчеят нимадеок мЫнгеш сәрнäläш вәрештй.





от Поран вуйта мәннәм мыскыла. Мёнъ шёдешкен шёнзёнәм. Тёштәкен, и вёлнёл тәнглә, ёдрәмәшвлә, тетявлә. Нинёл навэрны кёлмен, шужен ёлät, нинёл летчиквләм вычат дә нигыцеät вычен ак шоктеп, а мёнъжёл тиштёл, сирёлштёл ылам дә нинёл докы кен ам шо...

### ШМИДТЫН, ЛАГЕРЬ

5-шёл март шо. Игечёл яжо, аяран кечёл. Ирокок 37 градусан үштёл лин шёнзёл. Хоть ма лижёл дә мёнъ чонгештәш решёлшём.

Дә чонгештёлшнә: мёнъ, Конкин, Петров, Руковский. Улнёл—сёнзәдон әрен нәлёлн кердтёлмёл иән пустинь. И кырыквлә, неркәвлә үден шёндёлмёл гань шёнзен кеät. Анжылтына. Лагерь ак кай!

Ик цәш чонгештенә—лагерь ак кай! Цәшәк-пеләк чонгештенә—лагерь ак кай! Уёлкёл пиш туран анжымашеш мёнъёлн сёнзәэмвләät каршташ тёлнгәлевёл.

Южный мардеж пуалы. И шелёлквлә лошты вёлд пар шалга. А мәләннәжёл шёлкшлә каеш. Шёлрерәкёлнок мә лоштына иктәжёл дә кёлнёлёл шагалешät, сасла: — Лагерь!

Ну, тидёл нимахань лагерьат агыл, пар веле.

Тёштәкен и аравләштёл палаткывләлә кайыт, мә эчеät икәнә-иктёләннә сасленә:

— Лагерь! Лагерь!

Тидät лагерь агыл, а сёнзәм алталымаш веле ылын.

Теве трёкок мә лачок шёлкшёлмок ужын колтышна. Мә лудёлдәлнә: әнят эчеät пар ылеш.

Дә теве шёлкш сагаок тама шим ара тәрвәнёлеш.

Анженä дä ужына: вишка, барак, палатка. Бндежы  
гынь бняенок сгырäl колтышна:

— Лагерь! Лагерь!

Ижок чонгештен миэн шона! Лагерь туре кок  
кругым мбнь бштшым. Челюскинецвлä сусу лин  
колтенйт. Кыдыжы „урам“ саслат, кыдыжы калпа-  
кыштым күш кышкät...

А мбнь и вкыцелен шынденäm: кыцелä шын-  
зäш? Мбньын самолетемжы кого, ижы изи. Молнамжы  
кого и ылын тама, варажы коктеш шелын кен. Изи  
иэшбжы аэродромжы кодын. Ти аэродромжым челюс-



Челюскинецвл. Ляпидевскин самолетым вес и вкыцелен нэнгäт.

кинѳцвлӓ Ёштенёт, вес когорак иштёжё — лагерь.  
Нинё лошты — кымда шелёк.

Нимат ат ёштё — шёйнзӓш келеш. Мёинь пиш  
переген ёлёк валаш тёнгӓльём. Ёлёк дӓ ёлёк... Стоп!

Яжонок шёйнзём. Кабин гёц лӓктём. А челюс-  
кинецвлӓ мӓ докына кыргыж толынытат, элтӓлӓт,  
шившалыт изи ганьвлӓм Ёшке саганышты элтӓлен  
шёиндӓт...

Нинём сек пётӓри ужмыкы, лёдён колтет. Пан-  
дащанвлӓ, пандашыштышты и ялававлӓ ёолге кайын  
кечӓт. Мёинь нинёлӓн манам:

— Теве тӓлӓндӓ шоколадым канденӓм. Качта!

Нинё отвечӓйт:

— Тау, шоколад ак кел! Тӓ лучи мӓ докына, дво-  
рецышкы пырыда, тёштё шокошы какаоом ёуктенӓ!

„Дворецыш“ пырышна. „Дворецшы“ — изи палат-  
ка. Окняштыжы охоницӓ вӓреш кого ямдарым пыр-  
тен шагалтенёт. Седёрӓжё йӓшёквлӓ гёц ёштёмё.  
Ик йӓшёк — стёл вӓреш шёйнзӓ. Вес йӓшёк — пёкен  
вӓреш. Стёл вёлнё консервы банкы гёц ёштёмё  
„стакан“ шёйнзӓлтӓ. Сагажы — изи ямдар гёц ёштёмё  
лампы. Лампы сага фанер гёц Ёшке ёштёмё шах-  
матвлӓ.

„Дворец“ покшалны — Ёшке ёштём камака, ка-  
макажым кёртни пецкӓдон ёштёмё. Ёшке ёштёмё  
камака вёлнёжё Ёшке ёштём кастрюльышты тотлы  
какао, лачок какаоок ёрен шёйнзӓ.

Тидём йёӓш ёш вӓрешт. Челюскинецвлӓ кого и  
вёлецён шукын кыргыжит. Нинё мӓ докына тол-  
нештё, шелён кешё и корным ӓрен шёинден. Тёнӓм  
вара пышым шившын кандевӓт, шелёк гач ванжен  
кевё.



Советский Союзын Герой ОТТО ЮЛЬЕВИЧ ШМИДТ.

## ЫТАРЫМАШ

Тиштәкен мѣнь Шмидтым ужым. Кого пандашы-  
жы иянг шѣнзѣн. Тидѣ сага—Воронин.

Дә теве Аллочка дон Кариночкаат. Атяштѣ нинѣм  
пѣрден шѣнденѣтәт, тупешѣштѣ ялштен шѣнден,  
мә докына кыргыж толыныт.

Самолет толмылан цилән сусу линѣт. Цилән шыв-  
шалыт, элтәләт. Воронин Шмидтѣм шывшалеш,  
Шмидт—Воронинѣм. Тәгү сѣгѣрәл колтыш:



Шмидтын лагерыш-  
ты Алла Буйко әвә-  
жѣ сага.



— Шулыкан лижы Советский авиаци!

Весы тышакен:

— Шулыкан лижы и вёлнйш пйтәриш самолет!  
Вара мёнштурман Петровын явләжым веле  
ужам. Сусу лин тидым кыченыгәт, күшкы шуэн-шуэн  
колтат дә лымыш кенвацтевы, — тидылән лымышты  
нүштыләш вәрешты.

Челюскинецвлә попат:

— Мәмнәм ытарат манын мә бняненнә. Седьндон  
и вёлнй ладнан, дружанн бленә. Стенгазетым вак  
лыктына. Стенгазетын лымжы „Не сдадимся“.

Кариночкан атяжы келесыш:



— Сек лелѣжок — аэродромвлä гишән. Теве и вѣлвälѣм итраен веле шоктет, аэродромым йәмдѣлет веле ылнежѣ, ижѣ шелеш, пыдырга. Вес и вѣлән аэродромым йәмдѣлет, анжет, тѣштät шелѣн кен! Мä весѣм. Келеш гѣнь — шүдѣ аэродромым йәмдѣленä!

Мѣнь ядым:

— А кыцелä изивлä и вѣлнѣ бѣлälтät?

Тѣдѣ отвечäйбш:

— Яжон! Нинѣм тиштѣ яратат, цилән нинѣ верц шытырланат. Мä тиштäкен кок изинäm кок рädѣ

цѣвѣлтеннѣ. Уштѣ ѳнжѣ уж манын, цѣвѣлтѣмѣ  
годым палаткам каваштыдон леведѣннѣ. Кечѣнѣок  
ѳшке ѳштѣм изидиреш шывшеденнѣ, прогулкывлѣм  
ѳштеннѣ.

Цилѣн сусу линѣт, мѣнѣ веле шанем: „Шѣнзѣ-  
шѣжѣ шѣнзѣннѣ, кузенжѣ кердѣннѣ вѣл?“

— Маняр эдемѣм нѣлѣш сѣредѣ, Ляпидевский?—  
Шмидт яды.

— Мѣнѣ, Отто Юльевич, цилѣ ѳдрѣмѣшвлѣм дѣ,  
конешны, тетявлѣштѣмѣт нѣлѣм.

— Цилѣнжѣ пырат вара?

— Пакуен шѣнденнѣ!

Теве ѳдрѣмѣшвлѣ кеѣш ѳѣмдѣлен шѣндевѣ, че-  
люскинецвлѣдон простевѣ, самолетыш кузаш тѣнгѣ-  
левѣ. Нигыцеѣт кузен ак кердеп! Нинѣ пиш кѣж-  
гѣвлѣ ылыт, кѣжгѣн чиѣн шѣнденѣтѣт ни сѣрнѣл,  
ни кидѣм тѣрвѣтен ак кердеп.

Мѣлѣннѣ ѳшкѣлѣннѣок крузымаш пѣшѣшкѣ ша-  
галаш вѣрештѣ. Мѣ ѳдрѣмѣшвлѣм кидѣштѣ гѣц,  
ялышты гѣц кычен самолетыш шѣнденнѣ. Тидѣм ан-  
жаш пиш потикѣ ылы. Кинооператор аппаратшым  
нѣлѣн кыргыз толят, снимаяш тѣнгѣльѣ.

Вара, Москвашты, челюскинкывлѣ ти картиным  
киношты ужмыкышты пиш обижѣѣлѣтѣнѣт.

— Тенге крузымашым малын кинолан снимаяшыжы  
келеш ылын? Пум крузымлаок крузымашым цилѣнок  
ужышты манын снимаѣмла ылын гыце?

Мѣнѣ лагерьдон прошѣйышым, ѳѣле эче толаш  
сѣрѣшѣм дѣ тѣшѣкок полный газым пушым. Мотор-  
влѣн юк шактен колтыш. Яжон кузен кешѣм. Мѣнѣ  
когон сусу лин колтышым. Челюскинецвлѣлѣн кидем  
шалалтышым, нѣнѣ калпакыштым махаят...



Уштѣ и, цевер! Самолет, Уэлленыш мѣмнѣм йѣлѣ-  
рѣк нѣнге!

Кок цѣш дѣ коклы минутышты шылдыр лѣвѣлнѣй  
Уэллен кайын колтыш. Мѣнь кругым ѣштѣшѣм,  
анжем,— ѣлнѣ улы халыкшы цилѣн лѣктѣн шагалы-  
ныт. Мѣмнѣм встречѣйѣт.

Шѣнзѣм. Яжонок толынна дѣ саганна лагер гѣц  
цилѣ ѣдрѣмѣшѣм кандым гишѣн чукчавлѣ сусу линѣт,  
сусун саслат, Нинѣй ѣдрѣмѣшвлѣм самолет гѣц лык-  
таш тѣнгѣлевѣй. Каждыйок иктѣ мадон дѣ челюскин-  
кывлѣлѣн палшаш цацат.

Мѣнь кабина гѣц лѣктѣм. Чукчавлѣ мѣнѣм ѣрен  
нѣлевѣй дѣ кидѣм виктен попѣт:

— Какуме-ренена кляуль!

„Вот, здорово, летчиквлѣ!“ — манмы лиѣш.

Шмидтын лагерыш удачный пѣтѣриш чонгештѣ-  
мѣшнѣ тенге пѣтѣш.

### ЛЯПИДЕВСКИЙЫН ЛАГЕРЬ

Мѣнь пиш сусу ылым. Мѣнь шанышым: вот  
тагачы ѣдрѣмѣшвлѣм кандышым, иргодым чонгеште-  
мѣт, эче иктѣжѣвлѣм шывштен толам. Мѣнь шаны-  
мем семѣнь ѣш ли. Иргодешѣжѣй эчеѣт мардежѣн  
поран тѣрвѣнѣш дѣ эче маханѣы,— сѣндѣлѣк кайтымы,  
ѣдемѣм ял вѣлец сѣмѣрен кердеш. Чукчавлѣ кавашты  
дѣ шѣнгѣлѣк (полог) лошкы пѣрдѣлт вазыныт. Чон-  
гештѣш агыл, пивлѣдонат кыдалаш акли.

Самолетым мардеж вѣстѣрен кемѣш гѣц мѣ лѣ-  
дѣлѣлнѣ. Конкин поѣт:

— Кем, проверѣен анжем!

Мѣнь тѣдѣлѣн

— Чукчам ыжаташ ядыма, тѣте ямат! — манам.

Нѣнѣ кевѣ. Кибиткѣ гѣц веле лѣктѣн шоктевѣ,  
Конкиным кого мардеж ял вѣлец сѣмѣрен пиштен.  
Мѣмнѣн Конкин мындырала кыргыж кен. Чукча сасла:

— Эой, Конкин, кышты ылат?

— Мѣнѣ тиштѣ, и доны, мардеж вѣстѣрен кеш, —  
Конкин отечѣйѣ.

Чукча тидѣм юкдон мон дѣ келесен:

— Мѣнѣм кухлянка гѣц цаткыдын кычен шѣн-  
дѣ, лицѣэдѣм мѣдѣ, мѣнѣ тѣнѣм ыжатем.

Чукчан меховой курткѣш Конкин улы силажыдон  
кечѣлт шѣнзѣнѣт, ыжатышы шѣйыц кен самолет до-  
кы миѣн.

Бѣндекш кечѣ поран шалгыш. 14 мартын эче яжо



кечѝ лин шѝнзѝ. Чонгештѝш лиѝш! Мѝ йѝлерѝк моторым ѝрѝктѝшнѝѝт, челюскинецвлѝ докы чонгештѝшнѝ.

Когон ѹштѝ—40 градус. Шокшы ыргемдон ял гѝц вуй якте пѝрдѝлт шѝнзѝннѝ гѝнѝт, кѝлменѝ. Мардеж вѝстѝрѝ. Тѝнге гѝнѝт, чонгештенѝ. Лагерь со лишѝлемеш...

Трѹк пѝдештмѝ юк шактен колтыш. Ма техень? Шалахай вел мотор шоткаш тѝнгѝльѝ дѝ мыльгаш тѝнгѝльѝ. Вот-вот цецаш самолетна пѝтѝрнѝлт кеѝ дѝ и вѝкѝ вален вазеш. Кѝзѝток шѝнзѝш келеш, тѝте мѝ цилѝн коленѝ.

Тѝшѝкок мѝнѝ пѝдыргыш моторым цѝрѝшѝм, газым чѝдемдѝшѝм, ѝшкежѝ ѹлѝкѝ анжем: кышак шѝцмѝлѝ.

илнѝ и кѝшѝл, вуйта тѝгѹ улы им кого мясорубкыдон падрештен шѝнден. Мѝнѝ ѝшке помощник-емвлѝлѝн келесѝшѝм:

— Самолет пачышкы кедѝ, тѝте машинѝ нерѝн шыралтешѝт, коледѝ.

Мѝнѝ со и кѝшѝл вѝкѝ анжылтам. Теве пѹкрикѝн нер лошты ик изи йонгы вѝрѝм кѝчѝл мом. Айыраш ак попазы, вес моторым йѹртѝшѝм, шѝнзѝш валем. Ечѝвлѝ пѹкрикѝ и нервлѝѝш тѝкнен колтевѝ. Самолет кемѝ семѝнѝ неркѝшкѝ дѝ ладнан ѹлѝкѝ вален кеш, лым мычкы шылдыржы ыдырен кеш дѝ пѝдештмѝ юк шактен колтышат, шагальы.

Мѝ кабина гѝц тѝргештѝшнѝѝт, самолетым анжаш тѝнгѝлнѝ. Ужына: самолетнан „ялжы“—ечѝжѝ кѝрѝн кен. Тиштѝкен тѹрлѝш вѝржѝт уке, дѝ нимадон тѹрлѝш. Петров ясын йѝрѝлтѝльѝ:

— Теве ѝнде, Ляпидевскийын лагерь!

Трѹкок ымбал ивлѝ шайылны тама кайын колтыш,

тама каштмыла чучеш, то каеш, то ямын кеә. Мә сек пѣтари морж машанышна. Анжална гѣнь: мә докына эдем толеш.

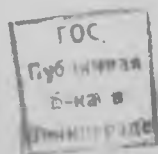
Мә шѣцмѣнә гѣц мѣндѣрнәт агыл чукчавлән изи сола ылын. Тѣи сола гѣц мә докына тидѣи кыргыж толын. Тидѣи кәнәлтѣдеәт 15 километрым кыргыжын.

Мә сусу лин колтышна. Лачокшымок гѣнь, тѣидѣндон попаш пиш ясы ылы. Тидѣи рушлажы изиш веле пәлә, а мәжѣи чукотский йѣлмѣм эче худан пәленә. Шукыжок киддон попеннә. Ти „попымаш“ паштек киднәм шуку йѣрѣктен шѣнзѣшнә. Мә тидѣим ынгылышна, лѣимжѣмәт пәлѣшнә. Тидѣим Увакатыргин маныт. Солашку йѣжмѣжѣмәт ынгылышна.

Тидѣи мәмнәм токужы, йѣиргешкѣи кибиткәшкѣи — ярангашку пыртыш. Седѣирәштѣи дә стеняштѣи — пучы кавашты дә мехвлә. Яранга кѣргѣжѣи кок кѣдежән, кѣдеж ло стеня вәреш шѣнгәлѣкѣим сәкәлтен. Пѣтәриш кѣдежшѣи — мәмнән гань коридор әль сеньѣк вәреш ылеш, тиштѣижѣи уштѣи. Ти кѣдежѣштѣи пивләм урдат, добычывләм дә махань-шон инструментвләм оптат. Вес пелѣжѣи — йлѣим вәр. Тиштѣижѣи шокшы. Камака дон лампы вәреш коритә постол шѣнзә. Коритәштѣижѣи моржын шел. Шел вѣлнѣжѣи рехень киә. Рехень шелѣим шывшешәт, йыла: сотемдә, йѣрѣктә.

Чукчавлә цилә ужнештѣи, цилә пәлѣнештѣи. Кѣзѣйт нинѣи грамотым тыменьѣит. Челюскинецвлә ытарымашты чукчавлә пиш шуку палшенѣит. Нинѣи пивләштѣим пуәнѣит, самолетвләм тѣрлѣмәштѣи палшенѣит, аэродромвләм йштәш палшенѣит, ыжатышвлә линѣит, нартвләэш летчиквләм, челюскинецвләм ик вәр гѣц вес вәрѣш шывштенѣит, — нимат йѣжәләйѣиделыт.

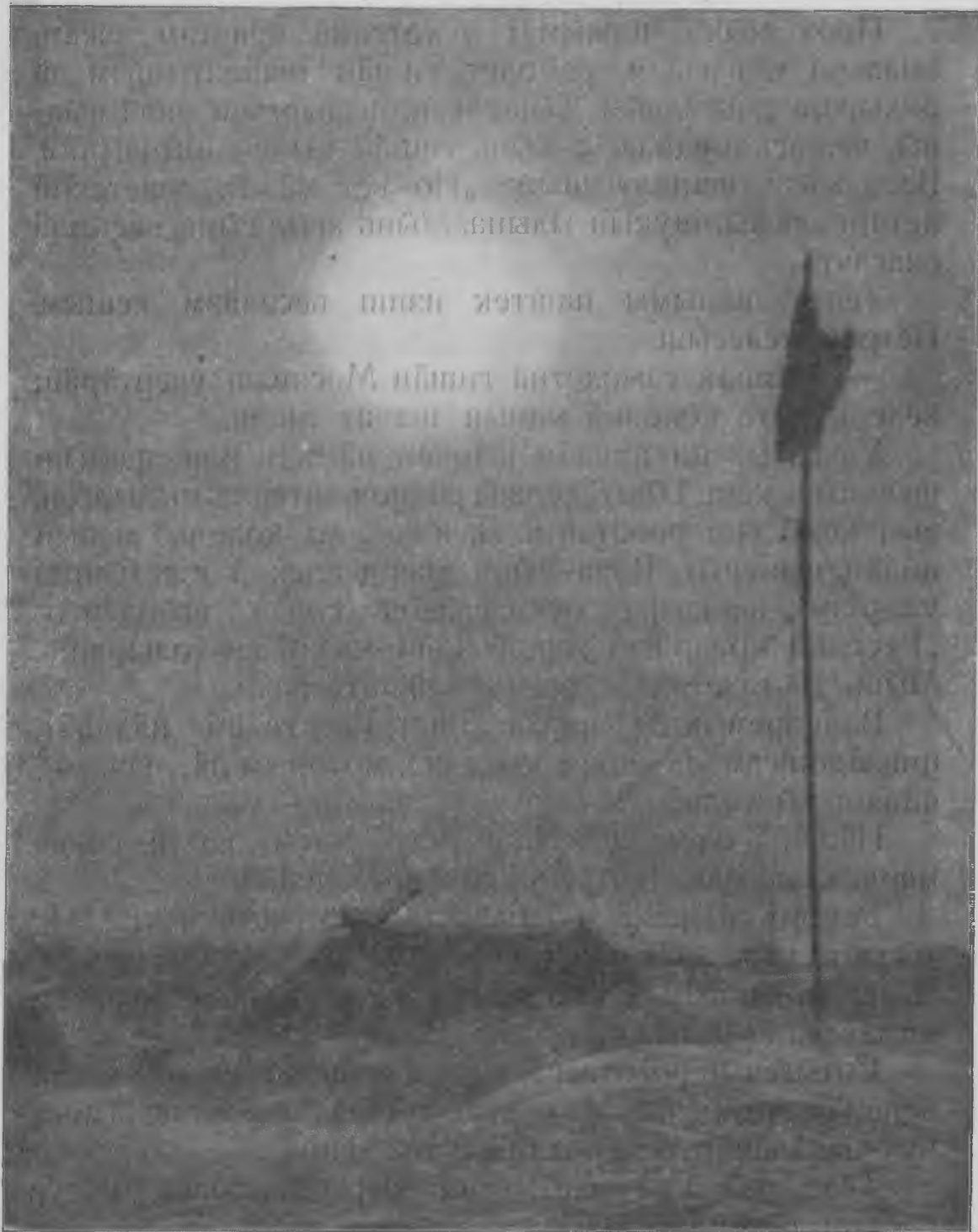
Увакатыргин мәләннә морж пайым пукшыш, чәйѣим йѣуктѣиш дә амалаш пиштѣиш.





Теве мѣнь амалем дѣ мѣнь пиш яжо омыным ужам. Вуйта мѣнь пачелѣ-пачелѣ лу гѣнѣ Шмидтын лагерышкы чонгештен каштынам, цилѣ челюскинецвлѣм лыктынам дѣ вуйта фашиствлѣлѣн попем:

„Ага, тѣ попышта, советский летчиквлѣ челюскинецвлѣм ытарен ак кердеп манын попышта. Ёнде теве ужыда: цилѣ челюскинецвлѣ иктѣ дѣнгѣнь ытарымы ылыт. А тѣ, злой фашиствлѣ, нимат ада ынгылы!“



Челюскинецвлӓ ылым варышты Советский Союзын флатшы, гордостьдоң вьльгыжалт шалга.

Ирок мѣнь шижѣмѣт чукотский ярангам ужам, амалыш тѣнгвлѣэм, самолет гишѣн шаналтышым дѣ ойхыраш тѣнгѣльѣм. Тѣштѣкен, пыдыргыш ивлѣ вѣлнѣ, челюскинецвлѣ, а мѣнь тишѣк пырен шѣнзѣнѣм. Вара мѣнь шаналтышым: „Но вет мѣжѣ, советский летчиквлѣжѣ, шукын ылына. Мѣнь агыл гѣнь, весѣвлѣ спасаят“.

Тенге шанымы паштек изиш веселѣэм кешѣм. Петров келесѣш:

— Мѣмнѣн самолета гишѣн Москваш увертѣрѣш келеш, тѣте коленнѣ манын шанат лиѣш.

Увакатыргин пивлѣм кѣцкен мѣмнѣм Ванкаремыш шывштен кеш. Тѣштѣкенжѣ радион антенна пыдырген, вѣц кечѣ ѣш ровотайы. Лачокок, мѣ коленнѣ манын цилѣн шаненѣт. Вара мѣнь американский газетѣштѣ ужинам, шалдыра буквавлѣдон сирен шѣнденѣт: „Русский полярный герой Ляпидевскийын колымаш“. Мѣнь ти газетвлѣм лыдымат, ваштыльым..

Ванкаремышты керѣл инструментвлѣм нѣлнѣят, пивлѣдон самолет докы кыдална, моторым дѣ „ялжым“ чиняш тѣнгѣлнѣ.

Пѣшѣнѣ олен кеѣ. Пиш кого ѣштѣ шалга, силан мардеж ѣфѣлѣ. Шѣренок поран мешѣйѣ.

Ремонт пѣшѣнѣ ик тѣлзѣт утла шывшылты. Ик тѣлзѣт утла мѣ цилѣ мир гѣц ѳрдѣштѣ ылынна. Челюскинецвлѣм спасаенѣт ѣль и вѣлнок шѣнзѣт, нимат пѣлѣделна.

Сотыгечѣн ровотаенѣ, вадеш кыце мыштеннѣ тѣнге веремѣм эртѣреннѣ. Мѣ чукотский ѣѣлмѣм тыменьѣннѣ, чукчавлѣлѣн рушла ѣѣлмѣм тымденнѣ.

Теве икѣнѣ Увакатыргин кыргыж толят, сусун саслаш тѣнгѣльѣ:

— Толыт! Толыт!

Күвлә „толыт“? Кыщец толыт? Яранга гыц кыргыз  
ләкнә. Лачокок, нартвлә толыт. Мә ваштарешышты  
кыргызна.

Челюскинецвлә! Луатик эдем!

Нигнам лин кердтымблә когон сусу линнә! Мә  
кынам нини докы, и вькы, чонгештен миэннә, ть-  
нәм нини сусу линит, мәжы кызытшы нини сусу  
лимй гыцат когон сусу линнә.

Нини маләннә шайышт пуэви:

— Цилә челюскинецвләм и вьлец снимайымы.  
Тишты самолетым чиньымбдә лошты, мә докына  
Молоков, Каманин, Водопьянов, Слепнев, Леваневский  
дә Доронин миэн мәннәм циләнәм лыктыныт. И вьлән  
иктымат кодыделна!

Челюскинецвлә йлым вяршыты Советский Союзын  
флагшы гордостьдон выльгыжалт шалга.

### МЫНГЕШ ТОЛМАШ

Ынде мә самолетнам чинен шоктышнаат, Уэлле-  
ныш чонгештен мишнә.

Тыштәкенжы — шукын ылыт. Тышкы цилә летчик-  
влә, цилә челюскинецвлә погыненит. Чукотский изи  
солашты тинәр эдем нигнамат ылте.

Вара мәннәм циләнәм пароходдон Владивостокуш  
шивштен кевы. Тышецын специальный поезддон  
Москвашкы кыдална.

Поездшы скорый ылеш гынят, мәжы олен кеннә.  
Корны мычкы ма лиалтын, шайышт пуэнат ам керд!  
Каждый станцишты, сек изи станцивләштат вәк, мән-  
нәм встречайят дә ыжатат.

Кого станцивләшты кого митингвлә лит. Кого



оркестрвлә шактат. Изи станцивләштѣ—изи оркестр-  
влә. Тѣнге гѣнят, нинѣ челюскинецвлә дә летчиквлә  
лѣмеш пыт шактат.

Каждый станцишты, каждый полустанкышты  
мәләннә пеледѣшвләм, сакой йиш подаркавләм: аль-  
бомвләм, скульптурвләм, тѣрлѣмвләм, фотографивләм,  
картинвләм, модельвләм, мадышвләм пуат. Ик летчик-  
лән саснаигѣм вәк подаревѣ.

Мәмнән вагоннавләштѣ подаркавлә шангок погы-  
нен шѣнзевәт, сәрнәләшәт вәр уке ли.

Шукыжымок мәләннә тортвләм пуэвѣ. Тортвләжѣ  
пѣкш тонгынвлә, ромовыйвлә, шоколадныйвлә, пе-  
сочныйвлә, фруктовыйвлә ылыт. Кого тортвлә, изи





тортвлә, самолет-тортвлә, корабль-тортвлә, портрет-тортвлә. И кырык статян тортвләят вәк ылевй. Тидй-вләм цилә мälәннә качшаш гйнь, ик и мычкы ирсә тортвләм веле качкын йләш ситә ылы.

Теве йнде Москва!

Тиштәкенжй кыцелә мәнәм встречәевй, шайышт пуаш шамаквләят ак ситеп. Улы Москважы мәнәм встречәйәш ләктйн. Цилә вәре лозунгвлә, портретвлә, знамявлә, флагвлә. Музык шакта. Якшар гирлянды-вләдон олмыктен шбндйм машинәвләэш мәнәм Красный площадьыш шывштен кевй. Олицә мычкыжы, кок велнәт москвичвлә шалген кеят. Нйны йвйрте-нйт дә сусун саслат:

— Ура! Челюскинецвләлән шәлә! Летчиквләлән шәлә!

Красный площадьышты мә Сталин тәнгым ужна. Тиды келесыш:

— Трибуныш толда!

Мә кузышнаат, анзылан шагална, Сталин тәнг шайылан шагальы. Сталин тәнг шайылны ылешәт, мыләм яжо агыл ылы, анзык шагалжы манын попалтышым. Тиды мыньым пулышем гыц севәлят, маньы:

— Тишток шалгыда. Мә вет тишты шыренок шалгенә, мамнам цилән пәләт дә ужыт. Тәәт шалгалда!

Вара мамнам Кремльышты орденвләдон наградаевы. Цилә летчикләнок — Каманинлан, Водопьяновлан, Молоковлан, Леваневскийлан, Доронинлан, Слепневлан дә мыләм — Советский Союзын Герой лымым пуэвы. Цилә челюскинецвләм Красная Звезда орденвләдон наградаевы. Тольыкы Аллочка дон Кариночкам веле наградайыделыт, нини эче изи ылыт. Мынь шанем, нинәт кушмыкышты иктә вәре геройский пәшәм бшәт дә ниниләнәт наградым пуат.

\*\*\*

Аллочка кого лин, скоры школышкы кашташ тингалеш. Нини Карина дон коктын Ленинградышты йләт. Ленинградышты йлышы йрвезывлә, йдырвлә, ниним тә ужыда гынь, обязательны мынь гыцем шәләм келесыдә. Тенгеләнок и келесыдә: летчик Ляпидевский гыц шәлә. Нини, конешны, мыньым ак ашындреп, зато мынь, мыньын самолетышты кыцелә нини пырден шындымвлә шынзенит, тдым пиш яжон аштем...

Ц 1939 г.  
Акт № 244  
Вклад. л.

PH:





Акшъ 1 тӱнгӱ 50 коп.  
Цена 1 руб. 50 коп.

14705

	Мар.
	4-12

А. ЛЯПИДЕВСКИЙ  
Герой Советского Союза

**Ч Е Л Ю С К И Н Ц Ы**

На горно-марийском языке

---

ПЕРЕВОД К. БЕЛЯЕВА

*ТЫНГАЛТЫШ ШКОЛВЛАШТЫ ТЫМЕНЬШЫВЛАЛАН*

Редактор перевода С. ФИРСОВ. Технический редактор Г. ТАТУРА.  
Корректор П. ВЕСЕЛОВ.

---

Сдано в производство 13/VIII 1938 г. Подписано к печати 28/XI 1938 г. Детиздат 2019.  
Индекс ДН—5. Формат 82x110/16. 5 печ. листов Уполномоченный Главлита Б—15499.  
Тираж 2000. Заказ 3613.

---

17-я ф-ка нац. книги ОГИЗ'а РСФСР треста «Полиграфкнига»  
Москва, Шлюзовая наб., д. № 10.